KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Vinkkejä toiminnan arviointiin: arviointi, itsearviointi, kehittävä arviointi

Arviointiasiantuntija Mira Huusko, Karvi
Seuratoiminnan verkostopäivät 8.2.2023
Olympiakomitea

Vinkkejä toiminnan arviointiin: sisältö

1. Itsearvioinnista
2. Kehittävästä arvioinnista
3. Pohdintaa arviointiosaamisesta

”Kukkiva kastanja, oi vankkajuuri,
oletko lehvä, kukka, runko, puu?
Vartalon liike, katseen loisto – kuinka
tanssija askelistaan erottuu?”

W. B. Yeats,
Runoja

1. ARVIOINTI JA ITSEARVIOINTI – MITÄ NE OVAT?

Arviointi – mitä se on?

- Asioiden tulkinnallisen arvon tai hyödyn määrittämistä.
- Arvioinnilla on aina joku kohde.
- Osa kaikkea inhimillistä toimintaa (vrt. aistit, tietoisuus)
- ’Arva’ -> arvaaminen, aavistaminen, ymmärtäminen, arpominen
- ’Assess’ -> lat. assidere, ”sit with” = istua vierellä, kanssaoleminen
- Evaluaatio ->lat. e’ =pois, vale’re = olla arvossa (nostaa arvot näkyviksi, tarkasteltaviksi)

- Arviointi = tarkasteltavan kohteen tulkinnallista analyysia, joka sisältää arvottamista eli arvon esiin nostamista tai arvon antamista jollekin asialle tai toiminnalle
- Itsearviointi = itse tekemää oman toiminnan ja sen kehittämisen arviointia, oman arvon esiintuomista

Tilivelvollisuus	Tiedon keruu	Kehittäminen	Voimaantuminen

Erilaisia arviointitapoja 1/2

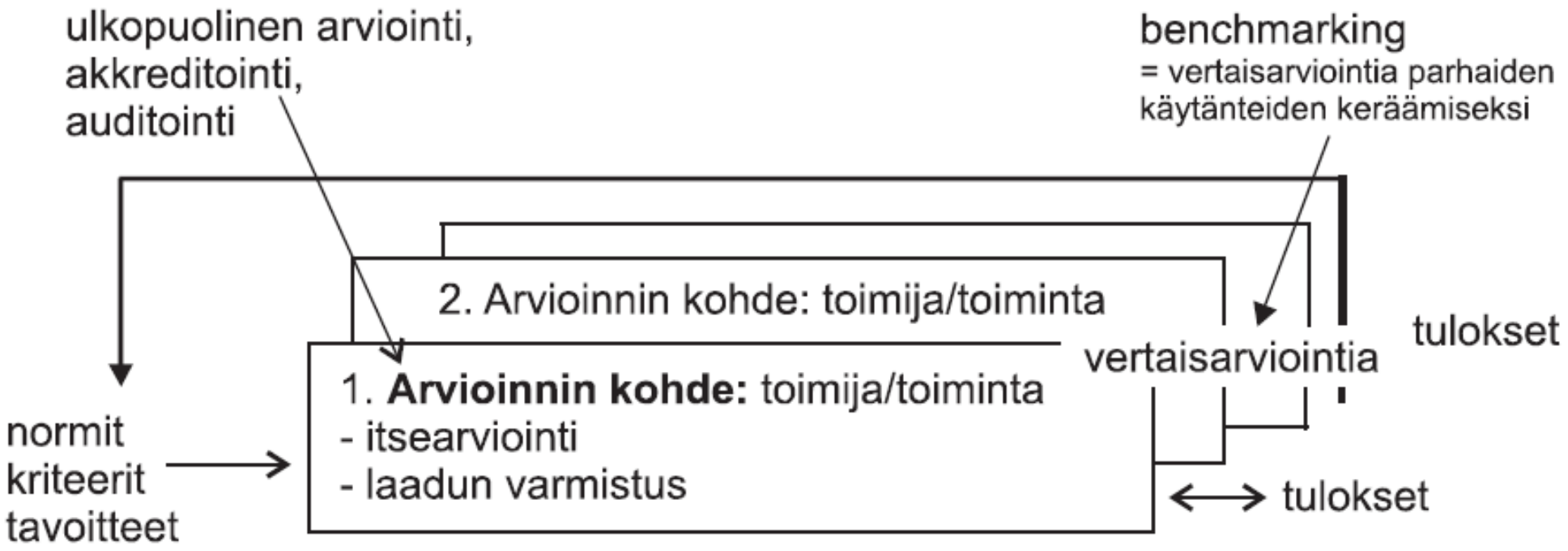

(Huusko 2008, 128)

Erilaisia arviointitapoja 2/2

summatiivinen arviointi
= toiminnan jälkeen tapahtuvaa, kokoavaa arviointia

suhteellinen arviointi
= tuloksia verrataan muiden tuloksiin

aika → **Toiminta, jota arvioidaan**

diagnostinen arviointi
= ennen toimintaan puuttumista, standardit

formatiivinen arviointi
= toiminnan kuluessa tapahtuvaa tiedon keräämistä, prosessiarviointia

absoluuttinen arviointi
= tuloksia arvioidaan asetetun normin tai saavutuskriteeristön perusteella

prognostinen arviointi
= tulevaisuuden ennustaminen nykyisyyden valossa

(Huusko 2009, 42)

Itsearvioinnin ulottuvuuksia

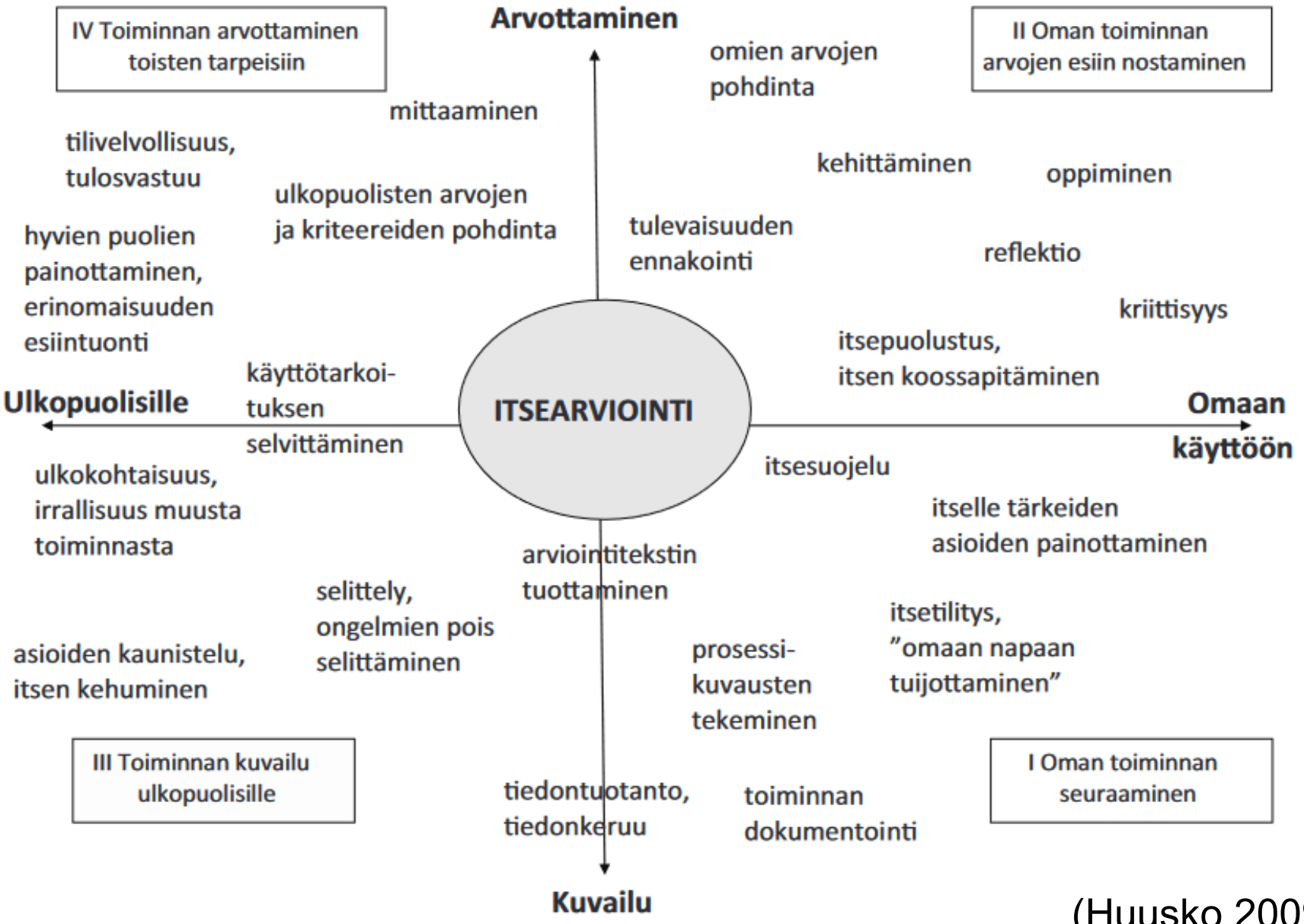

(Huusko 2009, 49)

Arvioinnin vaikutukset eivät ole vain myönteisiä

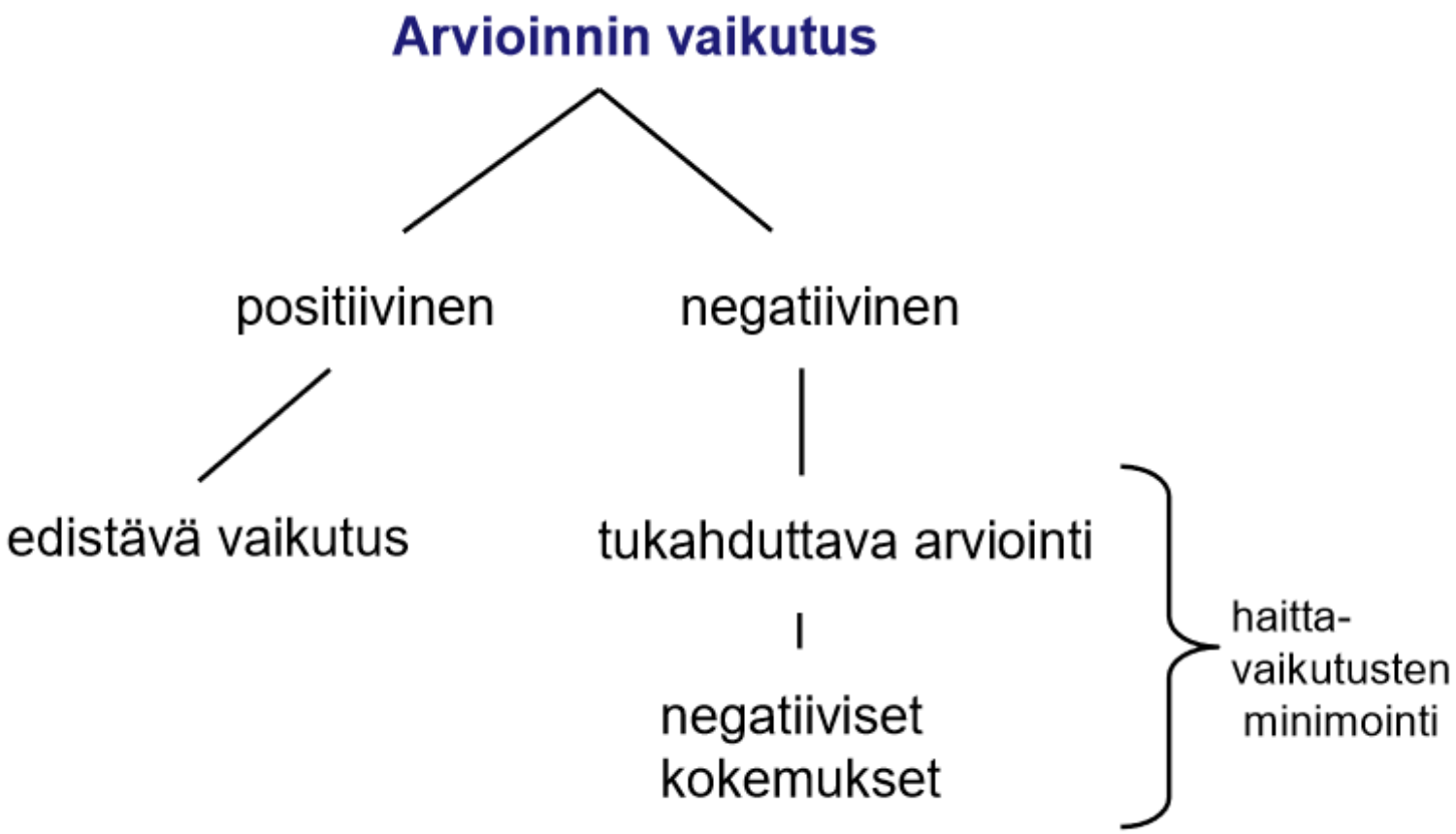

ARVIOINNIN PERINNE
ARVIOINNIN KEHITYS
• VIRHEIDEN ETSIMINEN
• EPÄILEMINEN
• PALJASTAMINEN
• SYYTTÄMINEN
• VAHVUUKSIEN ETSIMINEN
• MAHDOLLISUUKSIEN OSOITTAMINEN
• KEHITYSTARPEEN SELVENTÄMINEN
• ROHKAISEMINEN
SYYLLISTÄVÄ
JA TUOMITSEVA
ITSEEN LUOTTAVA
ARVIOINTI

2. KEHITTÄVÄSTÄ ARVIOINNISTA

Mitä on kehittävä arviointi?

Michael Pattonin (1994) mukaan **kehittävä arviointi on prosessilähtöistä arviointia, jonka tarkoituksena on tukea ohjelman, projektin tai organisaation kehittymistä.**

Arvioitsija toimii ryhmän jäsenenä ja fasilitoi keskusteluja. Tämä edistää arvioivan tai refleksiivisen työotteen syntymistä organisaatioon.

Taustalla ovat ainakin seuraavat teoriat tai toimintaa ohjaavat periaatteet:

- Konstruktivistinen arviointiajattelu
- Oppivan organisaation mallit
- Ajatus jatkuvasta kehittämisestä
- Laadun parantaminen
- Realistinen arviointiteoria (kontekstin merkitys)
- Systeeminen ajattelu ja systeemiteoria
- Kompleksisuusteoria

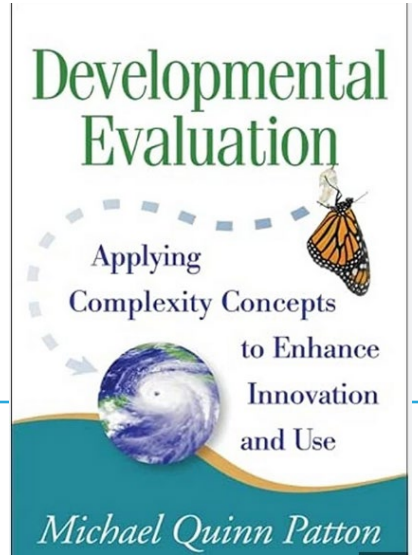

Päivi Atjosen (2015) mukaan kehittävä arviointi ei ole uusi tai yksi temppu tai menetelmä.

Se on **arvioinnin ajattelutapa**, joka tähtää siihen, että

1) arviointi tuottaisi työyhteisön oppimisessa käytettävää tietoa,
2) tietoa saataisiin ajoissa työprosessin aikana,
3) ajateltaisiin painotetusti tulevaa oppimista ja
4) lähestymistapa olisi arvostava.

Kehittävän arvioinnin teoreettisia lähtökohtia

Purpose, tarkoitus

Developmental purpose (not only improvement)

Innovation niche (focuses on innovation and systems change)

Complexity perspective (systems thinking, contextual and cultural sensitivity)

Utilization focus (intended users identified)

Implementation, toteutus

Participatory (users involved)

Evaluator as co-creator

(evaluation perspective, evaluative thinking, flexibility, timely feedback)

Evidence-based approach

Triangulation

(Chelimsky 1997, Fetterman 2001, Patton 1994, 2002, 2008, Räkköläinen 2011, Virtanen 2019)

Kehittävän arvioinnin määritelmä

1 Kehittävä arviointi on **osallistavaa ja vuorovaikutteista**. Se luo monipuolisia tilaisuuksia osallistua ja vaikuttaa arvioinnin suunnitteluun, arviointitiedon tuottamiseen sekä tulosten tulkintaan. Kehittävä arvioinnin perustana on arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välinen **luottamus** ja koulutusorganisaation **vastuu** toimintansa kehittämisestä.

2 Kehittävän arvioinnin **menetelmät räätälöidään** tapauskohtaisesti siten, että ne tukevat arviointien vaikuttavuutta ja toiminnan kehittämistä jo arviointiprosessin aikana. Kehittävän arvioinnin menetelmät lisäävät yhteistä ymmärrystä arvioitavasta teemasta.

3 Kehittävä arviointi luo korkeakoulusta kokonaiskuvaa sekä tuottaa **johtopäätöksiä ja suosituksia**, joita voivat hyödyntää niin kansallisen, alueellisen ja paikallistason toimijat kuin myös opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut ja sidosryhmät. Arviointien tuloksena osallistujat saavat ulkopuolista palautetta toimintansa **kehittämiskohteista, hyvistä käytänteistä ja vahvuuksista**. Kehittävä arviointi tukee **vaikuttavuutta ja muutosta**.

Kehittävän arvioinnin tunnuspiirteet

Päämäärä- ja tulevaisuustietoisuus

- Nykytilan ja trendien näkyväksi tekeminen
- Jatkuva kehittäminen
- Tulevaisuuteen suuntautuminen

Osallistavuus ja vuorovaikutteisuus

- Luottamus
- Osallisuus
- Yhteistyö

Menetelmällinen räätälöinti

- Tarkoituksenmukaisuus
- Monimenetelmäisyys
- Menetelmällinen joustavuus

Muutoksen tukeminen

- Arviointi oppimisprosessina
- Palautetieto: vahvuudet, hyvät käytänteet ja suositukset
- Kehittämistyön ja muutoksen seuranta

Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla.

Eri arvioinneilla erilaisia tehtäviä - tarvesidonnaisuus

Teoreettisten viitekehysten käyttö

- Arvioinneissa käytetään erilaisia viitekehyksiä tai niiden yhdistelmiä arvioinnin tavoitteista ja painotuksista riippuen.
- Mahdollisuus tuoda kehittävän arvioinnin näkökulma yksittäiseenkin vaiheeseen.

Esimerkkejä teoreettisista viitekehyksistä

Realistinen arviointi

Hyödynnetty politiikkatoimien arvioinnissa

Esim. Opettajankoulutusfoorumin arviointi 2019

Kehittämisohjelman osuvuus, menettelyjen toimivuus, aikaansaatu muutos ja sitä edistävät ja ehkäisevät mekanismit.

Voimaannuttava arviointi

Hyödynnetty teema-arvioinneissa

Esim. maahanmuuttajien kirjoittamat integroitumistarinat korkeakoulutukseen (empowerment) osana arviointia 2019, myös Huusko 2009.

Prosessi- ja hankearviointi

Hyödynnetty mm. osana auditointeja

Esim. opetussuunnitelmaprosessin kulku korkeakoulussa

Vaikuttavuusarviointi

Hyödynnetty teema-arvioinneissa

Esim. ammatillisen koulutuksen reformin arviointi

Kehittävä arviointi korkeakoulujen auditoinneissa

AUDITOINTIEN TEHTÄVÄ

- Arvioida, vastaako korkeakoulujen laatutyö eurooppalaisia laadunvarmistuksen periaatteita.
- Arvioida, tuottaako laatujärjestelmä tarkoituksenmukaista tietoa ja johtaako kehittämiseen.
- Rohkaista korkeakouluja kansainvälistymiseen, kokeiluihin ja luovaan ilmapiiriin.

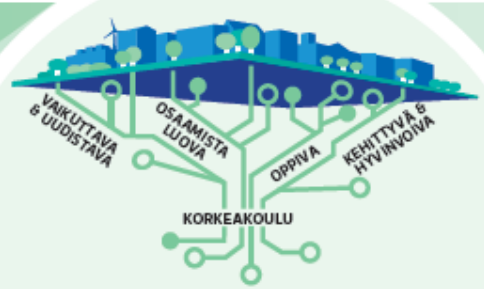

PERUSTUU KRITEEREIHIN

- Kunnioitetaan korkeakoulujen autonomiaa ja vastuuta oman toiminnan laadusta.
- Perustuu kansallisiin kriteereihin ja auditointikäsikirjaan, jotka ovat yhteisöllisen prosessin tulos.

KORKEAKOULUJEN VALMISTAUTUMINEN

VERTAISOPPIMINEN

Korkeakoulu valitsee vertaisoppimisen kohteen, jolta se voi oppia uusia hyviä käytäntöjä ja saada palautetta omasta toiminnastaan.

KORKEAKOULUN ITSEARVIOINTI

- Korkeakoulu kokoaa julkiselle auditointialustalle itsearviointiraportin.
- Korkeakouluyhteisö tunnistaa toimintansa vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

KORKEAKOULUN VALITSEMA ARVIOINTIALUE

AUDITOINTIRYHMÄ

Auditointiryhmässä ovat edustettuna korkeakoulusektori, opiskelijat ja korkeakoulujen ulkopuolinen työelämä.

LUOTTAMUSTA RAKENTAVA ENNAKKOINFO KORKEAKOULUILLE

AUDITOINTIVIERAILU

VIERAILUN TOTEUTUS

- Tavoitteena on luoda kannustava ja kunnioittava ilmapiiri.
- Kriteeristö ohjaa auditointiryhmän työskentelyä.
- Vierailulla kuullaan laajasti eri ryhmiä ja suositaan yhteisöllisiä työtapoja.
- Auditointiryhmä tunnistaa korkeakoulun vahvuuksia ja kehittämiskohteita.
- Korkeakoulu saa alustavaa palautetta vierailun lopuksi.

RAPORTOINTI

- Auditointiryhmä analysoi aineistot ja tuottaa yhdessä johtopäätökset.
- Auditointiryhmä antaa kehittämispalautetta ja tuo esiin korkeakoulun vahvuuksia ja onnistumisia.

KORKEAKOULUJEN ARVIOINTIJAOSTO PÄÄTTÄÄ AUDITOINNIN HYVÄKSYMISESTÄ

- Jos korkeakoulu läpäisee auditoinnin, laatuleima on voimassa 6 vuotta.
- Jos korkeakoulu ei läpäise auditointia, uusinta-auditointi toteutetaan 2–3 vuoden päästä.

JULKISTAMISSEMINAARI

Korkeakouluyhteisön kanssa keskustellaan hyvässä vuorovaikutuksessa tuloksista ja kehittämissuosituksista.

PALAUTEKYSELY

Karvi kerää auditointiprosessista palautetta oman toimintansa kehittämiseksi.

AUDITOINTIEN YHTEENVEDOT

Auditointien pohjalta tehdään analyysiä korkeakoulutuksen kehittämistyön tueksi.

KORKEAKOULUJEN LAATUSEMINAARIT

- Kolmen vuoden kuluttua auditointipäätöksestä korkeakoulut esittelevät kehittämistyötä vertaisilleen laatuseminaarissa.
- Kansallinen seminaari järjestetään vuosittain.

Auditoinnissa arvioidaan toiminnan kehittämistä

- Auditoinnissa arviointi kohdistuu toiminnan kehittämiseen. Menetelmänä se kannustaa yhteisölliseen toiminnan reflektioon ja pyrkii tukemaan sekä luomaan edellytyksiä toiminnan jatkuvalle parantamiselle.
- Auditoinneilla on yhteiset kansalliset kriteerit, mutta auditoinnissa huomioidaan myös organisaatioiden omat määritelmät ja toimintatavat.
  - Korkeakoulut itse määrittelevät tavoitteensa, valitsevat keinot, miten tavoitteisiin pyritään sekä menettelyt, miten toiminnan laatua ylläpidetään, seurataan, arvioidaan ja kehitetään. Ei ole ”one size fits all”. Kontekstit, toiminta ja toimijat ovat erilaisia.
  - Auditoinneissa myös huomioidaan kohteen omat kehittämisen painopisteet (mm. valinnainen arviointialue ja vertaisoppiminen).
  - Luottamus ja kunnioitus korkeakouluja kohtaan on tärkeä.

- Tämä luo pohjaa arviointien omistajuudelle ja arviointitoiminnan vaikuttavuudelle. Omistajuus, osallisuus ja sitoutuminen ovat myös edellytyksiä laatukulttuurin syntymiselle ja kehittymiselle.

2. YHTEISTÄ POHDINTAA ARVIOINTIOSAAMISESTA

Arviointiosaaminen vaikuttaa myös saatuihin tuloksiin

- mitkä arvioinnin toteuttamisen tiedot, taidot ja asenteet ovat ajantasaisia?
- millaisten kehittämiseen tarvitaan tukea ja huomiota?
- Arvioijan itseluottamus arvioijana: uskaltaa ottaa kantaa ja ehdottaa kehittämisideoita
- Arvioinnin keskeiset tekijät vaikuttavat arviointiosaamiseen: millaiset kriteerit arvioinnilla on? Mitä arvioinnilla tavoitellaan?
- Arviointiyhteistyö ja –kumppanuus: ollaan samalla puolella, yhteinen tavoite
- Taito antaa palautetta rakentavasti ja niin, että kuulijat ottaa sen omakseen

Lähteitä ja kirjallisuutta

Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Fetterman, D. M. & Wandersman, A. 2005. (Eds.). Empowerment Evaluation Principles in Practice. Guilford Publications

Huusko, M. 2008. Itsearviointi kehittävän arvioinnin menetelmänä. Teoksessa E. Korkeakoski & H. Silvennoinen (toim.) Avaimia koulutuksen arvioinnin kehittämiseen. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 31. Vaajakoski: Gummerus, 127–138.

Huusko, M. 2009. Itsearviointi suomalaisissa yliopistoissa: arvoja, kehittämistä ja imagon rakentamista. Akateeminen väitöskirja. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 46.

Moitus, S. & Kamppi, P. 2020. Kehittävä arviointi Kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 8.

Kiitos!